

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. III. - An sit rerum in hac scientia demonstratio? [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

CAP. III.

*An sit rerum in hac scientia demonstratio?
An luuens sit idoneus au-
ditor?*

Artis huius
Ordo Audi-
tor.

Ordo disci-
plinæ.
Rationes or-
dinis in libris
Ethic obser-
uari.

DVO in hoc capite à philosopho ex-
plicantur, ordo & auditor artis: or-
do: ne cognito iam fine anceps & incer-
ta sit via progrediendi; auditor, ne ina-
niter à quolibet tam fructuosa aut tra-
ctetur aut perdisceatur scientia, ordinem
prescribit facilem, est enim disciplinæ,
quippè accuratum & limatum disputan-
di genus in hac parte philosophiæ negât
dissimilitudo morum in diuersis locis;
multitudo rerû & consuetudinum; ma-
gna incertitudo euentuum, à quibus in
hac vita homines plerumq; pendēt; im-
becillitas & error hominum; & denique
varietas actionum humanarum; quæ vt
ait Arist. in textu certâ demonstrationis
lege coërceri nequeunt, sed attende, quâ-
uis ob has causas non sit vt in mathema-
ticis demonstratio, est tamē nunc ab ex-
emplo, nūc ab inductione, nūc ab euen-
tis

tis alijsq; similibus locis certa, & efficax
 persuadendi ratio. In Ethicis enim, non
 tam docere intellectum, quàm mouere
 voluntatem quærimus. Nam intellectus
demonstratione, voluntas inductione
vincitur. Percepto iam ordine quis sit a
 ptus & idoneus auditor breuiter dicam.
 Audiunt hanc sanè multi, sed benè & ef-
 ficaciter audiūt paucissimi. Audite enim
 hoc loco non est auribus verba tantùm
 percipere, sed altiùs de præceptis virtutis
 meditari, adeoq; voce, vita, exemplo, ali-
 is prælucere. Imberbis ergo iuuenis ab
 hac scholà pellitur, delirans senex non ad-
 mittitur, ille enim experienciã non didi-
 cit, hic affectibus quasi furij agitur re-
 puerascit: hinc rectè illud, senex bis puer
 non solùm quia viribus, vita, ingenio de-
 ficit, sed quòd in cymba Charontis posi-
 tus, morum philosophiam benè non au-
 diat. Iuuenis ergo hïc non tam ætate
 quàm moribus intelligi debet. Nam vt
 ante periodum illius ætatis rarò cernitur
 constantia: ita canitiem capitis semper
 non sequitur affectuum anchora & mo-
 deratio. Quare non annorum paucitate

Ethica cum
 Intellectum
 informatum,
 tum volunta-
 tem reforma-
 tam cupit.

Quis aptus &
 idoneus au-
 ditor huius
 artis. Audire
 quid hoc in
 loco.

Vox, vita op9,
 cõcurrunt in
 honesta vita.
 Iuuenis & de-
 lirans senex
 auditores in-
 epti.

Senex bis
 puer.

Iuuenis ætate
 moribus.

Canities sa-
 pientem senẽ
 non facit.

aut multitudine, sed morum inconstantia & leuitate hoc loco iuuenem definitio. Quippè si verè dicam quod sentio, non fuit omnino decretū philosopho omnē hominem ante trigefimum quintū annum, quo termino clauditur iuuentus, ab hoc gymnasio explodere atque arceri. Nihil minùs meo quidē iudicio sensit, nihil minus suasit. Nam intra circulum tot annorū & affectus suppremi, & experientia acquiri, & ingenium perfici, & imperium rationis ac virtutis rectè teneri possit: hic ergo sensus est ni fallor, iuuenem excludi, id est, omnem hominem, qui seipsum non vincit, id est, vt iterū dicam, qui affectibus nimium succumbit, qui vitiis inseruit & mancipatur. Sapienter ille,

Fortior est, qui se, quàm qui fortissima vincit, &c.

Auditio ethice omnibus utilis.

Hanc igitur audiat iuuenis, audiat etiam & senex: audiat ille vt medicinam, audiat hic vt vitæ regulam: est enim utilis & bonis & malis, bonis vt semper virtuti studeant, malis vt ab extrema miseria tandem resiliant.

Non

Staus questionis propositæ.

Iuuenis quis excludatur ab auditione moralis philosophiæ.

Non potest esse in hac scientia demonstratio propter	}	Disimilitudinem	} quae omnia sepe mutatur, & ob eadem causam accurate demonstratione explicari non possunt.	Demonstratio cur hic esse nequeat.
		morum,		
		Multitudinem rerum.		
		Mutatione legum, Incertitudinem euentuum.		
Impedimenta, quod minus aliquis sit idoneus auditor moralis philosophiae, sunt	}	1 Defectio aetatis,	} Auditionis idoneae impedimenta lex.	
		2 Peruersitas opinionis,		
		3 Ignorantia rerum.		
		4 Inconstancia morum,		
		5 Fluxus & refluxus affectuum,		
		6 Affluentia vitiorum.		

Opp. de ordine.

Omnia scientia, quae est de certissima materia, demonstrationibus confirmari potest, sed moralis philosophia est de certissima materia, ergo demonstrationibus confirmari potest. Maior est Arist. lib. primo Demonstr. Minor est enim decimo cap. primi libri Ethicorum, in quo loco haec sunt verba, nempe quod Nulla in re mortalium tanta insit firmitas, tanta constantia, ut ijs in rebus, quae virtute geruntur. Et iterum in libro secundo, cap. sexto, dicit philosophus, quod virtus sit certior omni scientia.

Virtus est omni arte certior.

Resp.

Ut in his locis de firmitate & constantia virtutis, ita in secundo cap. 2. lib. haec in contrario sensu habentur verba: ut autem in rebus salubribus, sic in actio-

Contraria loca conferuntur & reconciliantur.

Virtutes ar-
tibus quo-
modo sint
firmiores,
quomodo
minus firma.

nibus ijs omnibus quæ conducunt nihil inest firmitatis, nihil stabilitatis & roboris. Quare obseruandum est non tam quid dixerit, quam quid senserit in hu locis Arist. In priorib. ergo locis intellexit miram influentiam virtutis in habitu confirmato, & sic firmior & certior est omni arte, non quod demonstrationem rei, vt concludatur, sed quoad inclinationem & directionem animi, vt in honestis vite actionib. confirmetur, alter loco de actionibus humanis (quæ sunt incerta) intelligitur.

Opp.

Illam scientiam quæ definitiones & proprietates habet, demonstrationibus vti potest, sed morum philosophia & definitiones & proprietates habet: ergo demonstrationibus vti potest: maior patet quia definitio & proprium sunt principia demonstrandi: minor constat, quia virtutis vitia, & affectus in hac scientia definiuntur, eorumque proprietates explicantur.

Resp.

Scientiæ cer-
te dicuntur
trifariam.
vel quatuor.

- 1 Principia nullo modo mutari aut impediri possunt: sic Mathematica, Physica & mathematica certa habentur.
- 2 Principia sunt quidem certa per se ad effectum producendum, per accidens tamen mutari possunt, vt constellation destinata ad hunc vel illum effectum, aliter tamen vbi obrundi potest.
- 3 Principia incerta sunt et in effectibus suis

Et suis producēdis frequēter impeditur ut volūtas, appetitus, intellectus, & harum scientiarum analytica non potest esse conclusio, definitiones quidem & proprietates traduntur, sed materiales ut aūt respectu subiecti in quo insunt, nō formales & per se respectu definiti: quippe virtutes, vitia, affectus, accidentia sunt & per subiectum definiuntur ac demonstrantur.

Opp.

Iuuenes sunt idonei auditores speculatiuae scientiae, Iuuenis cur ergo multo magis sunt idonei practicae & moralis: antecedens probatur quia animus iuuenis est rasa quasi tabula apta ad omnem formam capiendam: Argumentum sequitur à maiore seu fortiore. Nam cōtemplatio & melior & certior actione dicitur lib. 10. Ethicorum. fit minus idoneus auditor ethicae quam theoricæ.

Resp.

Duo principē impedimenta sunt, quō minus iuuenis fit tam idoneus ad audiendā philosophiā morū, quā ad cōtemplationē rerum; quia principia morum dependēt ab experientia, quā caret iuuenis, sed principia speculationis non dependēt iterum quia in animo Iuuenis multa repugnantia & infesta reperit morū philosophia, nempe affectus & voluptates, sed non reperit quicquam sibi contrariū ipsa cōtemplatio. Quare etsi sit difficile cōtemplatiuam scientiam discere, est tamē

D 5 men

men difficilimum morum philosophiam audire, id est,
sequi, eiusdemq; praeceptis obtemperare.

Opp.

Ante periodum iuuentutis acquiri potest felicitas,
qua est finis huius scientiae. ergo iuuenis est idoneus
auditor: antecedens probatur, quia docet philoso-
phus quemlibet posse beatum effici.

Resp.

Si circuitum etatis spectes, non negamus, quin iu-
uenis possit esse beatus, sed quia rarissime sibi constat
haec aetas, in textu hoc ipsum illi negatur.

CAP. IIII. & V.

*Quaeritur, an voluptas, honor, diuitiarum affluentia,
aut virtus, sit beatitudo?*

TAedium vel potius infinitum esset,
omnes omnium de beatitudine sen-
tentias ac opiniones hic percensere.
Nam recte Aristot. curare quod quis-
que loquatur dementis esset: Pyrrho o-
mnino felicitatem sustulit: Porcus ille
Aristippus voluptatem esse putauit: di-
uitias Croesus & Midas pro summo bono
habuerunt. Periander honorem, Socra-
tes scientiam: ideam Plato, Zeno virtutem
Dion prudentiam, sapientiam Bias, usum
& acti-

Multiplex
opinio de
felicitate.